

DARÜLFÜNUN EDEBİYAT FAKÜLTESİ MECMUASI

FELSEFE, İÇTİMAİYAT, TARİH,
COĞRAFYA, EDEBİYAT

İKİ AYDA BİR NEŞROLUNUR.

BU SAYIDA:

	Sahife
Ahmet Refik , Türkler ve Kraliçe Elizabet	3
A. Macit , Japonyada nüfus fazlalığı	29
Yusuf Şerif , Fransız Natüralizmi	54
Köprülüzade Fuat , Habibi	86

— İSTANBUL —
MATBAACILIK ve NEŞRİYAT
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ
— 1932 —

Japonyada nüfus fazlalığı

Büyük muharebenin nihayetlerindenberi Japonyayı alâkadar eden meseleler içinden hiç birisi, memlekette görülen nüfus fazlalığı meselesi kadar efkârî umumiyede münakaşa edilmemiştir: bu münakaşa sadece iktisatçılar arasında kalmamış gazete polemik'lerine kadar düşmüştür. Diplomatlar, bu meseleyi Amerikanın Sarıların muhaceretine karşı vazettiği tahdidata rağmen Sarıların da muhacerete hakkı olduğunu göstermek için parmaklarına doladıkları gibi müstemlekeçiler de (Japonyanın müstemleke edinmesini isteyenler) aynı meseleyi, istihast merkezlerinin Japonyayı çeviren denizlerden aşırı yerlere de teşmili hususunda memleketi kandırmak maksadile dillerine dolamışlardır; sanayi ve ticaret erbabı ise, iktisadî tekâmülü tamamlamak ve bunun için de icabeden kredileri isteyebilmek emelile bu nüfus fazlalığı meselesini kendilerine kalkan ittihaz edinmişlerdir; sendikacıların bu işle alâkadar görünmesi, bu nüfus fazlalığı vesilesile «işsizlerin» himayesini talep edebilmek imkânını hazırlamak içindir. 1928 intihabı esnasında nüfus fazlalığı, siyasî partilerin en kuvvetli kozunu teşkil etmişti. 1927 temmuzunda, Başvekil Baron Tanaka tarafından, nüfus fazlalığından doğması melhuz tehlikelerin önüne geçebilecek çareler hakkında bir anket yapmakla mükellef bir komisyon teşkil olunmuştu.

1. — NÜFUS TEZAYÜDÜ VE İAŞE MESELESİ.

Japonyadaki nüfus fazlalığı meselesi eski bir şey olmayıp daha dünün meselesidir. İrae ettiği ehemmiyet ise Japonyanın Garp medeniyetine doğru gösterdiği temayül ile hem zamandır. Meselenin had bir şekil alması ancak Japonyada modern sanayiın tekâmülündenberidir.

Mikado imparatorluğunu kat'î olarak Garbâ çeviren 1867 deki Meiji ihtilâlinden evvel, Japonya nüfusunun bir buçuk asırdan fazla bir zaman kadar hemen hemen hali tevakkufta olduğu ileri sürülebilir. Derebeylik Japonyasının en iyi müverrihlerine nazaran XVIII inci asrın başlangıcından XIX uncu asrın ortalarına kadar Japonyanın nüfusu sadece bir kaç yüz bin artmıştır. «The population of Ja-

pan, in the Tokugawa Era» adlı bir kitap yazan Eijiro Honjo'ya nazaran Japonya'nın 1721 de nüfusu 26,065,425; 1804 de 26,517,729 ve 1846 da 26,907,625 imiş.

Bilâkis nüfus tahrirleri, ihtilâlden sonra evvelâ ehemmiyetlice ve gitgide azım nüfus tezayüdü kaydetmişlerdir. 1875 de 34,000,000 dan ibaret olan Japonya nüfusu 1900 de 44,800,000 i bulmuştur; 1925 de ise 60,000,000 idi. Demek ki bu nüfus elli sene içinde âdeta bir misli artmıştır. (1) Senelik artma vasatî nisbeti de ehemmiyetli surette tezayüt etti. Hali hazırda hiç bir Avrupa memleketi bu derecede yüksek bir vasatiye malik değildir. Geçirdiği tebeddülden evvel olduğu yerde sayan bir ahali kütlesine malik bulunan bu memleket hangi saikin tesirile tam manasile velut bir merkez ve fıkır fıkır kaynaşan bir karınca yuvası halini almıştır?

Japonyayı kemiren ve kronik bir hal almış olan bir çok âfet ve musibetler Garbın tesirile ortadan kalktı. Daimî olan derebeylik muharebeleri durdu. Büyük kıtlıklar (XVIII inci asrın başında ve XIX uncu asrın başlangıcında zuhur eden üç kıtlığın nesiller üzerinde bıraktığı hatıralar tüyler ürperticidir) artık tekerrür etmez olmuştur; filhakika daimios'ların küçük derebeylik malikânelerinin teşkil ettiği geçilmesi güç hudutlar ortadan kalkmıştı; miktarları gitgide artan yollar sayesinde zahire, adaların her tarafına kolayca tevzi olunabiliyordu. Devrî salgınlar (hastalıklar) hafiflemişti. Çocuk ehemmiyet atfolunmağa başlandı, çocuk hürmete lâyık bir unsur gibi telâkki olundu; halbuki doğan çocukları bilhassa kızları öldürme âdeti 1800 senelerine doğru daha pek münteşir idi. Bugün bu kabil fiiller şiddetle cezalandırılmaktadır. Fakat derebeylik sisteminin kalkması, hıfzıssıhhanın ve kanunların tekâmülü kendi başlarına bu harikulâde tezayüdü izaha kâfi gelemezler, zira modern Japonyada ölüm nisbeti azalmamıştı (2).

(1) Japonya imparatorluğunun 1928 de neşrettiği ve imparatorlukta nüfus hareketlerini gösteren bir istatistik hülâsasında şu rakamları ve 1000 nüfusa nazaran senelik vasatî tezayüt nisbetlerini görüyoruz:

1872.....	33,110,796		1908.....	49,588,804	15,4
1878.....	34,898,540	7,5	1918.....	56,667,711	13,6
1888.....	39,607,234	11,1	1925.....	59,736,822	12,4
1898.....	43,763,855	9,7	1926.....	60,684,307	15,7

(2) 1000 nüfusa nazaran ölüm nisbeti: 1874—1883, 25,2; 1884—1893, 28; 1894—1903, 31,2; 1904—1913, 32,5; 1914—1923, 33,1; görülüyor ki bugün Japonyada ölüm nisbeti Fransa Büyük-Britanya ve Almanyadan yüksektir.

Harikulâde nisbette tezayüt eden doğumlardır. Doğum yekûnu 1872 den 1926 ya kadar şayanı kayıt hiç bir inkita göstermeden da-ima kabarmıştır. 1872 de 1000 nüfusa 25 doğum isabet etmekte idi. Bu nisbet 1926 da binde 32 yi buldu. Bu tezayüt nisbetinin tarihté emsaline tesadüf olunmaz (1) ve şayet bu hal iktisadî ve içtimaî bir tekâmül devresine (bu tekâmül pek seri olmuştu) tekabül etmemiş olsaydı bu tezayüdün sırrını bir türlü kavrayamayacak idik.

Evvelâ içtimaî ve ahlâkî tekâmülü nazarı dikkate alalım: aylıklı askerlerden mürekkep ordusu, kapalı malikânesi ile eski derebeyi, tabası miktarının lüzumundan fazla artmasından korkardı. Japonlara sür'atle telkin edilen millî kuvvet idealile modern devlet bilâkis kütlenin kuvvetine muhtaç idi. Devlet otoritesinin kuvvetlendirdiği ve intişar ettirdiği din, Mikado'lar saltanatı ile beraber ihya olunan «Shinto» her şeyden evvel herkese aile fikrini, imparatora sadakati emir ediyordu. İlk mektep senesinden itibaren genç Japonyalı tabalığa taallük eden vazifeleri «İmperial kateşirm»den öğreniyordu. Çocuğa malik olmamak dine karşı bir küfür ve devlete karşı bir hiyanet idi. Tokugawa'lar devri esnasında âdeta göz yumulan çocuk düşürme menolundu ve ceza kanununun bir maddesine göre cina-yet telâkki olundu. Evlenmek ve nesli üretmek millî ve dinî bir mecburiyet haline kondu.

Fakat, herkese bir lokma ekmek yiyebilmek çaresini temin eden, aniliğile mütemayiz iktisadî tekâmül gibi görünmektedir. Mahallî, mevziî bağlardan kurtulan çiftçi artık toprağının mahsülünü satabileceğinden ve müstehlik ise muntazaman kendisine lâzımolanı temin edebileceğinden emindir. Sanayi, nihayetsiz kolları (main d'oeuvre) yeni kurulan şehirlerden kendine çekmekte ve bu talebin arkası gelmiyecek gibi görünmektedir. Maddî refahın membaları, daha bu tezayütlerinin hudut ve derecelerini kavrayamadan artmışa benzemektedir; ve bu tali o derece âni bir tarzda tezayüt etti ki, bu tezayüde tekabül eden ihtiyaçlar daha çoğalmıya vakit bile bulamadılar. Lüks zevki, doğumu tahdit edecek nisbette zenginleşme duygusuna denk gelmedi. Japonya âni veludiyetini iktisadî tekâmülünün ânilğine medyundur.

Ancak şimdi nüfus tezayüdü hamlesi gayrî kabili mukavemettir. Asrın başlangıcındanberi nüfus fazlalığı meselesi zaten ortaya atılmıştı. Filhakika iktisatçılar, Japonyada ahaliye lâzım olan zahirenin nüfus miktarının tezayüdü nisbetinde ve aynı seyir üzere artmadı-

(1) 1000 nüfusa isabet eden doğum: 1874—1883, 25,2; 1884—1893, 28; 1894—1903, 31,2; 1904—1913, 23,5; 1914—1923, 38,1.

ğını kolayca ispat edebilirler (1). Pirinçliklerin mesahai sathıyesi genişliyebilmiştir (2). Hektar başına pirinçliklerin verimi (rendement) yüzde elli nisbetinde artmış ve pirinç istihsalı de bir mislinden fazla tezayüt (1880 den 1927 ye kadar olan zaman esnasında) göstermiştir (3). İstihlâke gelince, gerek ahalinin tezayüdünden ve gerekse hayat seviyesinin yükselmesinden dolayı o da istihsal den daha çok olarak artmıştır (4). İstihsal ile istihlâk beynindeki bugünkü açık XIX uncu asır nihayetindeki açığa nisbetle 7 misli daha yüksektir (5).

Müstemlekelerden yapılan pirinç ithalâtı (Formos ve bilhassa Kora) açığı kapatmağa gayri kâfidir. Son beş sene zarfında, Japonya vasatı olarak her sene ecnebi memleketlerinden, Hindistandan ve bilhassa Birmanyadan 70,000,000 yen'lik pirinç ithal olunmakta idi. Cıdâi ithalâtın heyeti umumiyesine nazaran bu miktar üç misli fazladır ve Japon ihracatında hatırı sayılır mukabili yoktur. Her halde daha bugünden, Japonyadaki nüfus fazlalığı Japonya için pek yıkıcı bir ticaret müvazenesi şeklinde kendini göstermektedir. Şayet istihsal ile is-

(1) Bu hususta müracaat edilecek eserler:

Allen, The population problem in Japan (Economica, haziran 1926). L. F. Ayusawa, le problème de la population et l'industrialisation du Japon (Revue internationale du travail, teşrinievvel 1927). — E. G. Gray, The Food problem of Japan (The Transpacific, Tokyo 30 temmuz, 6 ağustos - 13 ağustos 1927). — S. Shiga, The population problem Japan Year book 1927. — J. E. Orchard, Pressure of population in Japan (Geog. Rev. Temmuz 1928).

(2) Pirinçliklerin mesahai sathıyesi (1000 cho hesabile, bir cho'luk bir yer bir hektara yakındır.) (Pirinçliklere ve pirince ait rakamlar Japonya Ziraat ve Orman Nezaretinin Japonca olarak nesrettiği istatistiklerden alınmıştır): 1884—1888, 2 631; 1904—1908, 2 897; 1924, 3 141.

(3) Japonyada pirinç istihsalı (senevi vasatı 100 kokü hesabile, (1 kokü bir hektolitire 8): 1884—1888: istihsal 35 268 senelik vasatı 1,34

1904—1908 » 47 378 » 1,63

1924 » 57 170 » 1,76

1925 » 59 704 » 1,89

1927 » 62 101

(4) Nüfus başına pirinç istihsal ve istihlâki (kokü hesabile):

1894—1898 İstihsal 0,93; İstihlâk 0,96

1904—1908 » 0,98; » 1,01

1924 » 1,07; » 1,17

(5) İstihsal ile istihsal beynindeki vasatı senelik açık:

1894—1898, 1 393,000 kokü

1922—1926, 8 498,000 »

tihlâk beynindeki fark aynı sür'atle büyümekte devam ederse Japonya adalarını pek sıkıntılı bir istikbalin beklcmekte olduğunu söylemek her halde tefe'ülde bulunmak demek değildir.

II. — NÜFUS ÇOKLUĞU VE BU YÜZDEN KÖYLERDE ÇEKİLEN SIKINTI

Fakat Japonyalıları yiyecek temini meselesi hakkında verdiğimiz bu istatistik mutaları Japonyadaki nüfus çokluğu hakkında bize ancak nazari bir fikir vermektedir. Çokluğun memleketteki tecelliyatının doğrudan doğruya tetkiki bu fenalığın ehemmiyet ve nevini anlıyabilmekliğimize ancak yardım eder. Hâdiseyi hakikatinde tesbit ve ne gibi âraz ile tecelli ettiğini müşahade eylemek lâzımdır.

Köyler nüfus çokluğunun en çarpıcı bir manzarasını görebilmek için pirinç sahasındaki alüviyonlu sahillere gitmek icabeder. Asyanın diğer bazı memleketlerinde olduğu gibi, Japonyada da, ekilip biçilmek imkânından şimdilik mahrum dağlık bir iç memleket, pirinç tarlaları üzerinde balık istifi gibi birbiri üzerine yığılmış sayısız insan kütlelerinin toplandığı mümbit bir sahil ile, keskin bir tezat arzeder. Japonyada bu kırsal ve dağlık iç memleket ile, mümbit sahil arasında yegâne intikal sahaları, daha az, seyrek nüfuslu ve Japonya köylerinin büyük geçim membalarından biri olan dut ağacının hâkim bulunduğu vadilerdir. İç kısmının gayri meskûn sahalarının çokluğundan dolayı Japonya vasatı nüfus kesafeti hususunda Belçikadan, Felemenkten ve İngiltereden sonra gelir. (Kilometre murabbına Belçikada 250, Felemenkte 200, İngilterede 189, Japonyada 152 nüfus düşer). Fakat pirinçliklerin ehemmiyetinden naşı bu kesafet bir de yalnız kabili zer arazi üzerinde yukselecek olursak Japonyada nüfus kesafetinin kilometre murabbı başına 950 yi bulduğunu görürüz. Bu kesafet dünyanın en büyük kesafetidir. (Sadece kabili zer arazide kesafet Japonyada 954, Belçika 629).

Şehirlerden uzakta bile, Cenubu-Garbinin pirinçlikleri üzerinde, İç-Deniz boyunca meselâ Kagawa ve Hyogo vilâyetlerinde nüfus o kadar kesiftir ki, buralardan geçen bir seyyah bu seyahati müddetince miitemadi bir şehir mülhakatını (banliyö) terketmediği intibainı muhafaza eder. ufka kadar daima aynı olan bu ovalar boyunca göz, tarlaların ortasına kurulmuş narin, temiz halleri, meyilli damları, balkonları ve çamı potrelleri ve hattâ kâğıttan iç bölmeleri ile bir veya iki katlı sayısız evcikler görür. Bu evlerin dağınık veya toplu nevinden kümeler teşkil edip etmediklerini—bunlar aralarına mezru sahalara girmiş olmasına rağmen birbirlerine pek yakın görünürler—anlamak pek müşküldür.

Telgraf şebekesinin sıklığı, vâsi mülhakatın zevkten ari bu görünüşüne inzimam eder; şimdi Japonya kırlarının peyizajı mütemmimatından olan telgraf direği, İngilterenin anklosur'ü ve Amerikanın otomobili gibi her yerde, yolun kenarında, pirinçliklerin teşkil ettikleri murabba-lar hudutlarında, pirinçliklerin sedleri üzerinde insanın karşısına çıkar.

Tarlalarda, yol üzerinde insanlar karınca gibi kaynaşır. Japonya pirinçlikleri yazın başında, çocuğa çabuk öğretmek için mümkün olduğu kadar çok isimle mümkün olduğu kadar çok ziraî ameliyatın yanyana sıkıştırıldığı mektep tablolarını hatırlatır. Bir murabba da, başların arenkli mendiller bağlamış ve birbiri ardına dizilmiş olan kadınların tahtadan bir cetvel boyunca genç pirinçleri dikdikleri görülür: bu intaş etmiş fideleri tarlaya almaktır. Civar bir murabba da öküzünün arkasında bir köylünün tahta sapanını idare ettiğini görürsünüz: bu tarlayı sürmedir. Pirinç tarlasının kenarında, çıplak ayaklı bir adamın bir noria'yı (bizdeki bostan dolabı) çevirdiği göze çarpar: bu sun'î sulamadır. Dar bir tümsek üzerinde bir ihtiyar küçük küçük çukurlar kazmakla meşguldür: buraya nohut dikilecektir. Diğer birisi tohum ekilmiş topraklar üzerine gübre savurmakla meşguldür. Herkes avuçiçi kadar olan toprağından bir insan gayretinin verebileceği azamîyi almağa çalışır. Yaz bitince hasadı yapılmış olan tarla boş kalmaz. Sonbaharın şiddeti Japonyada, Hindistanda olduğu gibi senede iki pirinç mahsulüne müsaade etmediğinden, zürra yaz hasadından sonra tarlaya arpa veya çavdar eker. Toprağın nihayetsiz parçalara ayrılmış olması ziraatte makineciliği imkânsız kıldığı gibi zürrai da arkaik sistemli ziraat yapmağa mecbur eder. Fakat ahalinin karınca gibi kaynaması, pirinç trlalarında en ehemmiyetsiz küçük köşelerden bile istifadeye çalışması, gübrenin bolluğu, ziraî ameliyelerin faaliyeti insana buralarda fevkalâde mütekâsif bir ziraat ve hattâ uçsuz bucaksız bahçelerde âdeta bir bahçecilik yapıldığı hissini verir.

Köylü proletaryası olan bir memlekette, nüfus fazlalığı işsizliği ifade edebilir. Fakat Japonya ekonomyasında, bilhassa pirinçliklerde, ziraat amelesinin yeri yoktur. Japon zürrainın mühim bir kısmı işlediği toprağı kiralar, veya işlediği yerin aynı zamanda mu-tasarrıfıdır. İşletmeleri bir aile işletmesidir. Aile çoğaldıkça azası yine aynı pirinç tarlası üzerinde çalışmağa devam eder ve ya aile efradının bir kısmı şehre gider: civar bir işletmede iş istemesi nadiren aklına gelir. Bu vaziyette nüfus fazlalığının zahirî alâmeti işsizlik suretinde değil de daha ziyade, toprak işletmesinin nihayetsiz bölüme uğraması, bu yüzden toprak kiralarının yükselmesi, geçinme seviyesinin tenezzülü şekillerinde tecelli eder.

İşletilen toprakların küçüklüğü —. Her aile tarafından işletilen toprakların küçüklüğü son derecededir: rakamlar bunu kolaylıkla tesbit eder. Bütün Japonya'da vasatî beş kişiden mürekkep bir aileye vasatî olarak ancak bir hektardan biraz fazla toprak düşer. (Familya başına 1 ko 2. «bir ko 0 hektar 99 tır». Bunun yarısı pirinçlik, öbür yarısı diğer mezruata tahsis olunur). Kagawa gibi pirinççi olan bir vilâyet için vasatî daha zayıftır: aile başına 0 hektar 856. Japon zürrainin yarısından fazlasının işlediği toprak yarım hektarı geçmez. Hattâ seneden seneye küçük arazinin ve kiraya verilme suretile işletilen küçük toprakların miktarı artmakta, buna mukabil orta ve büyük arazinin adedi azalmaktadır (1). Küçük işletmelerin mahzuru parçaları işletmeler yüzünden büsbütün büyümektedir. Pek kesif olarak nüfuslanmış topraklarda pirinçlikler her tarafa hattâ evi ihata eden çitin içine bile sokulmaktadır. Arpa ve çavdar tarlası da ancak bir pirinçlik kadardır. Pirinçlik ise bir sebze parteri boyundadır. Pirinçliklerin nasılsa boş bıraktığı köşelerde ise sebze, patates ve bilhassa nohudu görürüz. Daha geniş bir sahaya alışmış olan dut ağacının bile kendisine alüvialı ovalarda tesadüf olunduğu zaman, ağacın sadece iki pirinçliği birbirinden ayıran toprak tümsekle iktifa ettiği görülür. İnsan bu tarlaları gördükçe, ister istemez Birmanyann ve Cochinchine'nin tükenmez ufuklu pirinçliklerini hatırlıyor.

Kira bedellerinin yüksekliği —. Toprağı işletecek namzetlerin fazlalığı çok bölüme uğramış bu arazi üzerinde ziraî kirayı gayritabiî bir surette yükseltmiştir. İstatistikler eksriya müphem olmakla beraber bu hususta pek manalı malûmatı ihtiva etmektedir. Vilâyetlerin (Prefektürlerin) bir çoğunda, pirinçliklerde, kira vasatîsi rekolte fiyatının yüzde 55 ini geçmektedir (2). Köylü (kırlar) nüfusunun en kesif olduğu vilâyetler (pre-

(1) Toprakların ehemmiyetleri (küçük, orta, büyük) itibarile miktarı: (bu malûmat Japonya Ziraat ve Orman Vekâleti tarafından verilmiştir):

	Küçük	Orta	Büyük
1921	4,450,045.....	450,443.....	52,204
1923	4,479,937.....	335,334.....	53,581
1925	4,555,327.....	343,068.....	50,623

(2) Hypothec Bank of Japan'un neşrettiği istatistiklere nazaran 1921 den 1925 senesine kadar kabukları soyulmamış pirinç istihsalı bir «tan» pirinç tarlası başına 1 kokü 76, 1,93, 1,76, 1,82, 1,89 ve beş sene vasatîsi olarak ta 1,83 idi. Aynı seneler esnasında vasatî olarak kira suretile işletilen toprağın vüsati «tan» başına 1 kokü 3 idi. Binaenaleyh kira bedelinin rekolte bedeline yüzdesi tahmini olarak vasatî yüzde 56 dır. Şüphesiz bu rakamlar çok su götürür rakamlardır. Fakat mahallinde yaptığımız tetkikler bu mutaları biraz teyit eder gibi göründü.

fektürler) toprak kiralalarının en yüksek olduğu vilâyetlerdir. Kiraların bu yüksekliği meselesi Japonya ekonomyasının en endişeyi mucip ve en çok münakaşa edilen meselelerinden birisidir. İstatistikçi, iktisatçı, memur, köylüler veya patronlar cemiyeti azaları bu meseleye dair sayısız raporlar, makaleler, risaleler yazmışlardır.

Japonyanın ziraata hasredilmiş olan topraklarının ve Japon köylüsünün bu halinin, demoğrafî neticelerin ihdas ettikleri vaziyetlere bir «palyatif» teşkil etmekten ziyade bunları büsbütün vahimleştirmekte olması ihtimali çok kuvvetlidir. Her vilâyette toprağın ederi ile kira bedellerini mukayese edecek olursak, bu ikisi arasında sadece kat'î bir münasebet bulunmadığını değil, fakat kira bedellerinin en yüksek nisbetlerini ihtiva eden vilâyetlerin toprak tutarının da yüksek bulunduğu aynı vilâyetler olmadığını görürüz (1). Bu hali ise ancak kiracılar tarafından pek çok yapılmakta olan kısmî cirolarla izah edebiliriz. Bir çok vilâyetlerde arazi sahipleri tarafından kemali müsamaha ile görülen bu kısmî ciro muamelesi, uhdesinde bulunan toprağın bir kısmını başkasına ciro eden kiracı için hiç olmazsa bir nevi sigorta demektir: ahali keşafetinin pek kabarık olduğu yerlerde bu usul, arazi talebi ile beraber çoğalmakta ve böylece toprak kiralalarını daha ziyade fırlatmaktadır.

Kiracının maruz kaldığı müşkülâtı çoğaltan diğer bir âmilde tediye usullerini tanzim eden örf ve adetlerin istikrarsızlığıdır. Evvelce senelik kira tediyesi rekolte ile mütenasip idi: bu bir nevi marabacılık demektir. Bugün nazari olarak tediye olunacak miktar sabittir. Bu toprağı kiralamak demektir. Maamafih eski âdet bütün bütün ölmemiştir; kiranın senelik bedelinin mukannen olmasına rağmen, bu hususta kiracıya hasadın cilve ve tesadüflerine göre değişen bir müsaade verilir: kaybolmak üzere bulunan esüî âdet ile yeni âdet beyninde arazi sahibinin hakemliği kanun kuvvetindedir. Evvelce kontratların hepsi şifahî idi: elyevm yine ekserisi böyledir. Evvelce kira müddeti tasrih olunmazdı. Bugün bir çok mukavelenamelerde de müddet tasrih olunmaz (2). Fakat arazi sahiplerinin gitgide kabul etmeğe başladıkları tahrirî kontratlar ve kira müddetlerinin tesbiti usulleri, hâlen mevcut şifahî

(1) Ziraata tahsis edilmiş olan toprakların vasatî kirası noktai nazardan vilâyetlerin sırasını gösteren ve Hypothec Bank of Japan tarafından tanzim olunan bir listede Kagawa gibi bir vilâyet başta geldiği halde yine aynı banka tarafından hazırlanan ve toprağın vasatî kıymetini gösteren diğer bir listede aynı vilâyet birinci değil, bilâkis pek çok aşağılarda gelmektedir.

(2) Kagawa vilâyetinde kira mukavelenamelerinin % 63 ü hâlâ şifahîdir. Yine aynı yerde şifahî ve tahrirî olsun mukavelenamelerin % 70 inde müddet tasrih edilmemiştir.

ve kira müddeti tesbît edilmemiş bulunan kontratlara olan eski emniyet ve itibarı kırmıştır. Ahali çokluğunun toprak kiralalarının daha ziyade fırlattığı ve hayatı daha ziyade zorlaştırdığı şu anda, bu baptaki mevzuatın istikrarsız ve müphem oluşu bu işi büsbütün vahimleştirmektedir.

Köylü ahali beynindeki ihtilâflar —. Bu nüfus fazlalığının en tehlikeli neticesi, köylerde azamî şiddetle içtimâî mücadeleler uyardırılmış olmasıdır. Evlerin âdeta birbirine dayandığı pirinçliklerde köylü ittihatları kurmak (koalisyon) şehirlerde husule gelen amele ittihatları kadar kolaydır. Kira bedellerinin yükselmesi yüzünden arazi mutasarrıfı ile kiracı arasındaki mücadele bütün Cenu - bu - Garbî topraklarına Kansa'ya bilhassa pek çok sıkışık nüfuslu olan İç - Deniz kıyılarına kadar yayılmıştır (1). Büyük muharebenin nihayetine kadar âdeta meçhul olan bu mücadeleler şimdi bütün vilâyetlerde pirinç ziraati yapan hemen bütün köylerde başgöstermiştir (2).

Kira bedelini muvakkaten veya kat'î olarak indirmiyen arazi sahibi yüzünden âni olarak iğtişâşlar başgösterir: evler yakılır, ihtiyat zahire yağma edilir; hattâ bazan polise bile taarruz olunur (3). Ekseriya arazi sahibinin bu mümanaatine mukavemet pasiftir: meselâ 1924 de Saja vilâyetinde küçük Motoyamamura köyünde kiracılar, arazi sahiplerinden kiralarn yüzde 30 nisbetinde indirilmesini boşuna olarak talep ettikten sonra mutasarrıflarına karşı boykotaj yapmağa karar vermişlerdir: bir ittihat halinde toplanan köylüler topraklarının sahipleriyle hiç bir münasebette bulunmamağa and etmişlerdi: mutasarrıflar nezdindeki hizmetçiler, efendilerini terke cebrolundular, köylü ittihadı toprak sahiplerine hiç bir tediyatta bulunmamağı ve ona hiç bir şeyi satmamağı kararlaştırdı. Yine ittihat kararile kiracılar köy mektebindeki çocuklarını mektepten geri alarak kendilerinin açtıkları bir mektebe gönderdiler ve toprak sahi-

(1) Şimalde Nigata vilâyeti, 1926 mücadelelerinin, Cenubu-Garbî vilâyetlerini saran mücadeleler ile kabili mukayese bir nisbette ehemmiyet kesbettiği yegâne vilâyettir.

(2) Mücadelelerin ve mücadelelerle alâkadar kiracıların miktarı:

1917	85	1923	1197	133 503	1925	2206	134	646
1920	408	1924	1532	110 920	1926	2008	150	163

(3) The Labour Year Book of Japan (1928) compiled by Osaka Institute of social Research'a ta bilhassa Fukuishi, Kagawaken (Tinciteşrin 1924) Kon - zoji, Kagawaken (şubat 1925) Ishiba, Toyoda (1923-1924-1925) Gunchiku, Kummamotoken (1923-1924-1925), Kizaki, Nügataken (mayıs 1926) da çıkan iğtişâşlara bak.

bine son bir hakaret olmak üzere de onun ailesinden hiç bir ferdin evlenme veya cenaze merasimine iştirak etmemegi taahhüt edindiler. Ekseri zaman ihtilâf mahkemeye kadar dayanır. Bazan bir kiracının, arkadaşlarının şerefini muhafaza için «Harakiri» ye müracaat ettiği de vâkidir. Yavaş yavaş bu kabil hareketler siyasî bir sıfat iktisap etmektedir. Arasıra bir evin arka odasında, başları tıraşlı ve hasırlar üzerine oturmuş köylü kümelerinin, köylü ittihatlarının, şehirden gelmiş ve bir Avrupalı gibi giyinmiş hususî avukatlarla müşavere ve müzakereye girişmeleri oldukça garip manzaralardandır. Bazıları komünist, bazıları sosyalist, bazıları mutedil ve karşılarında arazi sahiplerinin her vilâyette teşkil ettikleri birlikler bulunan bu mahallî birlikler bütün Japonya için kurulan umumî birliklerin eli altında toplanmıştır. Japonya hükûmeti için hatırı sayılır bir tehlike teşkil eden bu köylüler kaynaşmasının esas sebepleri nüfus fazlalığı ve toprak kirası fiatlarının artmasıdır.

III. — NÜFUS FAZLALIĞI VE ŞEHİRLERDE BUNDAN DOĞAN SIKINTILAR.

Amele kararsızlığı —. Bu ağzına kadar dolu olan kırlara (köylere), şehirler, XIX uncu asrın sonlarındanberi mahreç teşkil etmişlerdir. Kırlar ahalisi çoğaldıkça şehirlerde kuvvetli sanayiler inkişaf etmekte idi. Kuvvetli ve dayanılmaz bir huruç, çiftçi çocuklarını köylerin den vilâyet merkezine ve hattâ paytahta kadar sürüklüyordu. Umumî nüfusa nazaran Japonyada şehirler ahalisinin nisbî tezayüdü pek mühim olmuştur. 1888 de Japonların sadece yüzde 13 ü 10,000 den fazla nüfuslu merkezlerde yaşamakta idiler. 1925 de bu nisbet yüzde 37 yi buldu (1). Büyük sanayi toplantıları; cazibelerini sadece civar köylere değil, dağlardaki uzak vadilere kadar hissettiriyorlardı (2). Makineciliğin ve istihsalin inkişafı 1919 a kadar, ve bilhassa büyük muharebenin uyandırdığı iktisadî faaliyet seneleri esnasında durmadan kol talep ediyor ve bu talep mütemadiyen tezayüt ediyordu: XIX uncu asrın nihayetinden 1919 senesine kadar 10 mislinden fazla artan buhar kuvvei muharrikesi; aynı müddet zarfında hemen hemen o nisbette artmış olan bir pamuk istihsali, sadece 1913 ile 1919 arasında

(1) 1888 de % 13; 1898 de % 18; 1908 de % 25; 1918 de % 32; 1925 de % 37.

(2) Tokyo imparatorluk darülfünununda Profesör Mösyö T. İmay'ın *revue économique*'in ağustos 1927 nüshasındaki «Decrease incountry population? Keizai arai» yazısına bak.

üç misli çoğalan elektrik kuvvei muharrikesi (1). İmalâthaneler ameleleri miktarı harp esnasında üçte iki nisbetinde çoğalmıştır (2).

Fakat harp sonunun ve harpten mütevellit bu faaliyetin ferdasında Japon sanayii bir buhrana maruz kaldı. Haricî marşeler kapanıyor, bir zamanlar memnuniyet verici olan ticaret müvazenesi pek gayri müsait bir şekil alıyor; hemen bütün sahalarda sanayi teza-yüdü ya tevakkuf ediyor veya tenezzül gösteriyor. 1923 felâketi (zelele) sanayiın ancak bir iki şubesine muvakkat bir faaliyet bahşediyor. 1920 denberi imalâthaneler birer birer kapanıyor ve hattâ 1927 deki büyük banka panîği patlayınca pek mühim iflâslar sarî bir hastalık gibi şehirden şehire yayılıyor, mütemadî inkişaf devri bitmiş gibi görünüyor, işsizlik devri başlıyordu.

Filhakika işsizlere ait rakamlar ancak marazın başlangıcını haberliyor. 1925 te Japonya hükûmeti işsizlere ait kısmî bir tahririn neticelerini neşretti. İsticvap olunan 2,300,000 çalışıcıdan 105,000 ini işsiz olduklarını söylemişlerdir (3). Son zamanlarda bütün sanayi merkezlerinde ihdas olunan işçi yerleştirme bürolarının istatistikleri daha mânidardır: 1925 de bir iş istemek için bu bürolara müracaat eden 1,140,000 işçiden ancak 280,000 nini yani müracaat edenlerin yüzde 25 ini yerleştirmek mümkün olmuştur (4). Vilâyetlerden verilen mutalara nazaran yerleştirme nisbeti, büyük şehirlerde küçük şehirlerinkinden daha zayıf idi.

Fakat Japonya şehirlerindeki nüfus fazlalığı ve bu şehirlerde iş bulmak müşkülâtı sadece işsizlik istatistikleri ile tamamile ifade olunamamaktadır. Meselâ İngilterede, işsizler, içtimaî bir mertebe silsilesile kataloklanmışlardır; onu belediyesi tanır ve ona muntazaman bir ücret verir gibi tazminat verir, onu sendikası tutar, hattâ işsiz olduğu halde bile o bir meslek sahibi olmak sıfatını muhafaza eder; o işsiz duvarcıdır, marangozdur veya dok amelesidir. Eğer işler tekrar iyi giderse terkettiği işe müşabih bir iş tutabilmek şansına maliktir. Japon amelesi işsiz kaldığı zaman artık üzerindeki sıfatı taşımaz. Nadiren bir sendikaya mensuptur, belediyesi onun mevcudiyetinden tamamen bihaberdir. Bu işsizin, sadece yerleştirme bürosu ile zaman zaman teması vardır.

(1) Buhar kuvvei muharrikesi: 1895, 61 252 B. K.; 1904, 178 617 B. K.; 1914, 623 099 B. K.; 1919, 789 965 B. K. Elektrik kuvvei muharrikesi 1913, 314 000 K. V.; 1919, 900 000 K. V.

(2) Fabrikalardaki işçi miktarı: 1913, 840 000; 1921, 1 463 000.

(3) Preliminary Report of the Unemployment Census'in Japan 1925 (Bureau of Statistics of the Imperial Cabinet Japan).

(4) İçtimaî işler bürosu tarafından verilen istatistik.

Binaenaleyh işsiz bir münzevi halini alır. Zaten alışkanlığı da pek o kadar eski olmıyan fabrika muhiti ile bütün rabitalarını kaybeder. Meslek değiştirir ve bazan da ihtisasını feda eder, bahrî inşaat atelyelerinin hattâ mütehassıs bir çok amelesi, bu sanayii sarsan ve bilhassa 1927 Kobe tersanelerini kapatan buhrandan sonra dok amelesi yazılmışlardır. Japon işsizi mahalle değiştirir. Hattâ şehir tebdil eder, zelzeleyi takip eden senede yani 1924 de Tokyo'nun nüfusu hissolunacak derecede arttı: zira bütün Japon şehirlerinden merkeze sadece duvarcılar, rencberler, toprak tesviyecileri değil her türlü ihtisas sahibi ve hattâ hiç bir şeyde ihtisası olmıyan ameleler gelmişti. Nihayet işsiz bazan tamamen muhitini değiştirir ve şehri ekseriya doğduğu köye gitmek için terkeder. Pirinç fidelerini tarlaya dikmek zamanı, işsizler ekseriya pirinçliklere giderler; dut yaprağı toplamak işi bilhassa şehirlerin pek çok amelesini kendine çeker: Tokyo ve Nagoya amelelerinin Nagano veya Matsumoto vadilerine doğru çıktıkları görülür. Buhran devam ettikçe köyde ikamet de uzar.

Sinaî depresyonda fazla olarak bir de el emeğinin azamî bir istikrarsızlığı tecelli eder. İşsiz istatistikten kaçır; bir daha ele geçirilmiyecek surette ortadan kaybolur. Amele sınıfındaki nüfus fazlalığı daimî bir şehir proletaryasının resanet bulmasına mani olduğu gibi ameleli sanayi ihtilâli başlangıçlarının mümeyyiz vasfı olan ve XIX uncu asır nihayeti Japon iktisatçıların şikâyet ettiği, muhtelit yani nim şehirli nim köylü bir halde idame ettirir (1). Velhasıl işsizlik, işçinin müteharrikliğini arttırma suretile, kendisini doğurmuş olan buhranı daha ziyade hâd bir hale sokar. Şüphesiz bu buhran köylerde olduğu derecede mühim siyasî meseleler ihdas etmez (2). Fakat tarlalardaki, fazla kolların mahrecini kapamak suretile kırların nüfus fazlalığını büsbütün vahimleştirir.

Harsî işsizlik —. Amele işsizliğinden daha ciddî ve vahim olan bir işsizlik te orta sınıftan gençlerin işsizliğidir. Fabrikalarda iş bulmak zorluğu belki muvakkattır: bürolarda ve dairelerde iş bulmak zorluğu ise kroniktir. Hattâ bu hal sadece Japonyaya mahsus değildir. Asyanın

(1) Saito Kashiro isminde bir Japon muharriri «Japonyada 1900 senesine kadar amele himayesi» adlı bir kitabında (sahife 43) Japon amelelerinin makine işlerine alışamadıklarını ve daima meslek değiştirmek istediklerini kaydetmektedir. Kadın amelelerden, bir imalâthanede altı aydan fazla kalmıyanların nisbeti bazan % de 50-60 ı bulur.

(2) Şehirlerde amele grevleri artmakta ve sık sık tekerrür etmektedir: 1921 de 250 ve 1922 de bir o kadar, 1923 de 200, 1924 de 300. Fakat şehirlerde patlıyan amele ihtilâf ve karışıklıkları köylerdeki karışıklıklara nisbetle pek seyrek.

bir ucundan öbür ucuna kadar Japon adalarında olduğu gibi Hindistan-da ve Çinde de darülfünunlardan, talî ve meslek mekteplerinden aynı sadayı tazallüm yükselmektedir.

İlim ve marifete asırlarındanberi gösterilen, atfolunan ve hemen hemen dinî diyebileceğimiz itibar ve kutsiyet bütün Aksayi Şarkta pek çok genç Asyalıyı tahsile sevketmiştir. Vaktile edebî ilim musabakaları Çinde en büyük devlet memuriyetlerine yol açardı. Hindistanda fikir spekülâsyonları alî «kast»'a, brahmanlara münhasır ve Meiji ihtilâlinden evvel Japonyada da tahsil «Samurai» lerin ve rahiplerin imtiyazı idi. Meiji ihtilâli Japonyayı Garba açtığı zaman, eski mektepler ne derece kapalı ve ne derece aristokratik ise, genç Japonyalılar da bu halin zıddına olarak o derece derin bir istek ve arzu ile kolejlere ve darülfünunlara tehacüm gösterdiler. Garp ilmi, ulûmu edebiyenin ve onu tedris edenlerin itibarından istifade etti. Aynı zamanda bir Japonya burjuvazisi, müreffeh, haris ve diplomalara ve Garbın mücerrep ve yeni harslarına, ilimlerine hürmetkâr bir orta sınıf teşekkül etmeğe başlıyordu. Japonyalıların en büyük ideali, oğullarını Mikadonun memuru görmek idi, ve çocukların tahsil derecesi, bunların bildikleri ecnebi dillerinin adedile ölçülüydü. Aklî ve zihnî marifetlere Şarkın pek eski olan hürmeti ve yeni bir burjuvazinin ihtirası, genç Japonları, asıl zekânın büyük rol oynadığı mesleklerle ve ademi muvaffakiyet halinde daha madun dairelere ve nihayet bürolara yığıyordu.

Bu yol üzerine dökülmeğe hazırlanan bir çok Japon çocukları daha mektep hayatlarının başlangıcında hayat ile mücadelenin kâbusu içinde yaşamağa mahkûmdurlar. İlk mekteplerden ortalara, ortarlardan liselere ve liselerden darülfünunlara geçmek için talebe, rekabetin inkıtasız bir surette hummalı hayatını yaşıyacaktır. Müsabakalarda ademi muvaffakiyet neticesi olarak daha darülfünuna varmamış olan 800,000 Japonyalı genç kendi arzularının hilâfına olarak erkenden hayata atılmış bulunuyorlardı. (Resmî alî mektepler için müsabakaya girenlerden sadece yüzde 20 si kazanıyordu. Buradaki resmî alî mektepten maksat galiba lise ikinci devre olacak). Ayıklanma (eliminasyon) ne kadar büyük olursa olsun, darülfünunların kendisi de ağzına kadar doludur. İktisat' hukuk ve tıp fakülteleri her sene dava ve iş bulamıyan bir çok avukat, hasta bulamıyan nihayetsiz doktor ve mahreçsiz iktisatçılar yetiştiriyor. Tahsillerinin sonunda kendilerine bir mevki yapamıyan bu elit'leri, güzideleri yerleştirebilmek için, yine darülfünunların içinde bazı teşekküller ihdas olunmuştur. Buralarda bu talihsiz mumtazlar, konferanslar verirler, münakaşalar yaparlar, ihtisaslarını daha ziyade derinleştirmi-

ye çalışırlar ve müderrisleri için ve onlara yardım maksadile ufak tefek mesai hazırlarlar.

Şimdi resmî dairelerdeki meşguliyetlerden maada, diğer işler de genç burjuvaları cezbetmektedir. Ticaret ve banka işleri burjuvalar nazarındaki eski itibarsızlığını kaybetmiştir. Amerikalaşmak modasının tesirile «businessman» ideali, Japon cemiyetine hulûl etmeğe başlamıştır. Fakat fabrika amelelerini sokak ortasında bırakan buhran burjuvazinin bir çok gençlerine de büroların kapılarını kapadı. 1927 malî paniği bir çok banka memurunu açıkta bıraktı. Hususî işlerde gündelikler, zaten daima pek az olarak kalmıştı.

Resmî memuriyetler en şiddetli rekabetlere sahnedir. Fitrî silsilei meratip duygusu, hükûmdara sadakat, Japonyalının aldığı devletçi tahsil ve bilhassa Çinden tevarüs edilen ve memuriyete ve memura kutsî, dinî bir sıfat veren itibar, bu mesleğe intisabı en şiddetli aranan bir gaye haline koymuştur. Hükûmet Japonyada da Hindistanda ve Mısırda ki âs'ler (révoltés) şeklinde hülyacılar, pozitif bir fikir sahibi olmıyan ve işsiz harsçılar türemesinden korktuğundan devlet memuriyetine intisap temayülünü elinden geldiği kadar teşvik etmektedir. Resmî dairelere mümkün olduğu kadar fazla memur yerleştirebilmek maksadile buralardaki memurların her birinin vazifesi mübalâğaya vardırılacak derecede taksime uğratılmıştır, en küçük kâtipten müdürlere kadar her bir memuriyet büyük bir ihtimam ile tesbit olunmuş ve her bir mevkiin büyük bir titizlikle hududu, salâhiyeti çizilmiştir. Bir memur tarafından kabul edilen bir ecnebi, kendisinin kemali nezaketle etrafını saranların çokluğundan hayrete düşer. Biri kendisini gideceği yere kadar götürür, bir diğeri çay getirir ve bir başkası da çay fincanını kaldırır. (Şark misafirperverliği). Şayet ecnebi istatistiklere müracaat etmek isterse, her nevi istatistik ve o istatistiğin her kısmı için ayrı bir mütehassıs karşısında kalır. Bu memur kalabalığının asıl sebebini bilmiyen bir yabancı (sırf okumuş yazmış burjuvazi gençlerinin başını boş bırakmamak ve onları sefaletten kurtarmak gayesi) bu nazik memur alayının mevcudiyetini Japonların her eshabı müracaata karşı azamî nazik olmak istemelerine veya titizliklerine atfeder ve belki de Japon devairi silsilei meratibindeki memuriyetlerin mebzuliyetine, müdürlerin, müfettişlerin, kontrolörlerin, müfettiş muavinlerinin, kontrolör muavinlerinin çokluğuna bıyık altından güler ve Japonların gösterişe meclûp olduklarına hükmeder. Hakikatte memuriyetlerin çokluğu her tarafa dublür'ler koyabilmek ve yakalıklı, boyunbağlı açları yerleştirebilmek içindir.

Fakat resmî dairelere memur yığmanın da bir haddi vardır. Japonya hükûmeti bir çok defalar bu dairelerdeki müstahdimin miktarını âni olarak azaltmak mecburiyetini duymuştur: meselâ 1924 senesin

de tasarruf kaygusile muhtelif dairelerdeki 20,000 den fazla küçük memura yol vermişti. Fakat büyük ve küçük memurlar sınıfı, gitgide daha az aylık verilmesine, buna mukabil kendilerine daha çok iş yükletilmesine ve hattâ bu yüzden bunlardaki tevekkülün sarsılmasına rağmen, gitgide çoğalmaktan bir an bile fariğ olmamaktadır.

Bu harsî işsizlik veya orta sınıftaki bu sefalet meydana içtimai ve siyasî büyük bir tehlike çıkarmıştır. Bu vaziyet içtimai noktai nazardan bu hayata adapte olmamış ve âciz bütün bir gençlik hazırladı. Hayat için mücadele kaygusu, darülfünunlarda, bütün fikirleri ilim için ilim yapmaktan caydırdı: umum İmparatorluk fakülteleri müderrisleri bu halde nmüştekidir. Hemen hepsinde zengin variseye aşık fakir genç talebe mevzuunu bir fikri sabit halinde gördüğümüz bütün modern Japon edebiyatında (roman, tiyatro, sinema) her şeyden evvel para kazanmak hırsı belirmektedir. Derebeylikten kalma «harakiri» suretile intihar azalmıştır: fakat genç münevverlerde adi intiharlar sür'atli bir surette çoğalmaktadır.

Siyaseten, bu muhitlerini yadırgamışlar, bu küskünler (désadap-té) nihayet birer âsı olurlar. İnzibatın pek şiddetli olmasına rağmen mekteplerde talebe grevi sık sık vakidir; darülfünunlarda talebeler siyaset yapmanın müptelâsıdırlar ve buna meftundurlar. Ve bütün tazyıklara rağmen marksizm seri terakkiler yapmaktadır. Tahsil yerleri haricinde, Garp artistleri kıyafetinde giyinmiş ve zahirde ahlâk düşkünlüğünü tahdit bahanesi ve hakikatte ise siyasî komplo isnadile polis peşlerine takıldığı, avare münevverler barlarda ve kahvelerde toplanırlar. Bunların kurdukları siyasî cemiyetler, ekseriya protestan misyonerlerinin muslihane ilhamları altında hazırlanan âmele sendikalarından her halde daha tehlikelidir. 1908 ilkbaharında Japon hükûmetinin önüne geçtiği komplonun azalarının kısmı azamını gelirsiz aç münevverler teşkil ediyordu.

IV. — NÜFUS FAZLALIĞINA KARŞI DÜŞÜNÜLEN İLAÇLAR

Nüfus fazlalığı meselesini halletmek için, gün yokturki Japon iktisatçıları, siyasî adamları ve gazetecileri fikir dermiyan etmesinler. 1928 intihabatından evvel yapılan halk içtimalarında hüküm süren millî buhranı hallicin bir çok çareler meydana atıldı: bunlar iki gayeye müteveccih ilâçlardı: nüfusun tezayüdünü durdurmak; istihsalı ıslah etmek. Bunun birine demografî, diğerine iktisadî ilâç diyebiliriz.

Demografî ilâç: muhaceret —. Deniz aşırı yerlere göç etmek yeknazarda en basit ve en müessir bir ilâç gibi görünmektedir. Portsmouth muahedesi imza edildiği zaman herkes, Mançuriye bir Japon

göçünü bekliyordu; fakat işte yirmi sene oluyor ki Mançuri Mikado imparatorluğunun nüfuzu altındadır ve bütün zenginliklerine, iklimine rağmen Mançuriye yirmi sene içinde sadece 90,000 Japonyalı gelmiştir. Müfrit surette Japonlaştırma politikası takip olunduğu halde hattâ civar müstemlekelerde bile Japon unsuru pek azdı: Kora'da umum nüfusun % 2,25 i, Formose'de % 4,5 i (1). Hokkaido'nun serin iklimli, münbit topraklı bâkir arazisi de Japonya hükûmetinin faal bir propagandası sayesinde senede bir kaç bin Japon muhaciri almaktadır. Fakat Hokkaido'daki «kolonizasyon» adeta bir dahilî «kolonizasyon» dur. Hakikatte Japonlar kendi müstemlekelerine yerleşmezler. Sıhhatini sarsan medarî ikliminden dolayı bazı müstemlekelerinden kaçınır ve her hangi birisine gidecek olsa yeni hayat şartlarına zor alışır ve pek aşağı bir hayat seviyesine razı olamaz. Bütün müstemlekelerinde Japonyalı, kendisinden daha çok faal olan teşebbüslerine rağmen başlangıçta daha az ile iktifa etmesini bilen Çinlilerin rekabetine, mukavemet etmeyi hatırına getirmeden maruz kalır.

Kendi müstemlekelerinde Çinli tarafından mağlûp ve ıskarta edilen Japonyalı, kendisini yabancı hissettiği memleketlerde halile bundan daha beterine maruz kalır. Müstemlekelerde ve Mançurideki Japonlar çıkarıldıktan sonra Asyadaki Japonların miktarı 100,000 ni geçmez. (1926 da 104,000).

Amerika Birleşik Devletlerinin Sarılara daha kapılarını kapamadığı ve Dominyonların renkli kavimlere karşı bugün tatbik ettikleri tedafiî tedbirleri daha vazetmedikleri bir zamanda bile Japonyalılar buralara kütle halinde gitmiyorlardı. 1926 da Amerika Birleşik Devletleri hududu dahilinde yerleşmiş Japonyalıların miktarı ancak 150,000 idi. Sadece Havai'ler müstesnadır, burada 260,000 den fazla Japonyalı vardır. Bunların kısmı azamı da buraya adalar Amerika Birleşik Devletlerine geçmeden gelmişlerdir.

1880 senesinde kabili ihmal denecek mertebede az olan göç hareketi hiç bir zaman hattâ azamîsini bulduğu 1893 ile 1902 senelerinde bile senede 150,000 ini tecavüz etmemiştir. Japonların Amerika'ya duhulünü tahdit eden Amerika kanunu ancak millî izzeti nefse dokunan bir hareket gibi telâkki olundu ve siyasî ehemmiyeti öyle üze-

(1) Müstemlekelerdeki Japonyalılar:

	1920	1925
Korée (Kore)	347,850	424,740
Formose	166,621	189,630
Karafuto (Sakhaline)	89,257	186,948
Kouang - tong	185,222	241,248
Cenub Denizi		7,645

rinde pek çok ısrar olunacak derecede izam olunamaz. Hakikatte bu kanunun démografi rolü pek sönük oldu.

Cenubî Amerika kalıyor: bu memleket belki müstakbe! Japon muhacirlerine sahne teşkil edecektir. Daha burası kendisine Mikado tabasından pek çoğunu çekmemiştir. 1926 da Cenubî Amerikada oturan -Japonyalıların miktarı sadece 65,000 idi. (Brezilya 49,400; Argantine 3,000; Pérou 11,000; Bolivia 657; Şili 556). Filhakika Japonların Cenup yarım küresi topraklarına yerleşmesi yenidir. Cenubî Amerikaya doğrulan cereyan belki vaktile Havai ve ya Kaliforniya yolunu alan ve tahdit kanunlarından dolayı iptidai istikametini tahrif eden eski cereyandır. Elyevm Cenubî Amerikada Japon göçü için en mühim mahreç Brezilyadır. Japon hükûmeti elinden geldiği kadar bu harekete yardım etmek için faaliyete girişmiştir. Hükûmet, muhacir namzetlerine nakil masraflarından bir kısmını ödünç olarak verebilmek için meclisten büyük bir kredi kanunu çıkartmıştır. Bundan başka muhaceret kooperatifleri, azaları arazi ve ödünç para alan mahallî Japon cemiyetleri, teşekkül etmiştir. Köylere köylülerden en aç ve en sefilini muhacerete teşvik etmek için konferansçılar gönderilmiş ve köylüye filimler gösterilmiştir. Bütün bunlara rağmen elde edilen netice zayıftır: 1925 .. 1926 da Brezilyaya giden muhacirlerin miktarı 5,000 ni geçmemiştir. Sarı ırk tehlikesi, nazariyatçıların dillerine doladıkları ve hayalhanelerinde büyüttük-nazariyatçıların dillerine doladıkları ve hayalhanelerinde tasarladıkları büyük muhaceret selleri ile bu mahdut, devamsız parçalı yer de giştirmeler arasında her halde pek çok mesafe vardır.

Deniz aşırı yerlerde topu topu 600,000 Japonyalı vardır: Japonya ahalisinin senevî tezayüt miktarını bile bulamıyan bir yekûn.

Fakat bu muhaceretin asıl sathî olan karakterini rakamlardan ziyade, hemen münhasıran bütün bu muhacirleri veren toprakların mü-talea ve tetkiki meydana kor. Bu topraklar Cenubu Garbî topraklarıdır. Filhakika 1926 senesinde vilâyet başına 1,000 den fazla muhacir veren vilâyetler İç-Deniz üzerinde Okinava, Hiroşima, Yamaguşi vilâyetleriyle Kyushiu'da Kumamoto vilâyetleri (bu son vilâyetler İç-Deniz üzerindeki vilâyetlerden daha az nüfusludur) tir.

Bilhassa ahalisi balıkçı ve küçük ziraatçı olan bütün bu vilâyetlerde, muhacirler, ancak âdeta deniz kenarında diyebileceğimiz kadar denize civar köylerden dercolummaktadır. Kaliforniya ve Havai'lerdeki muhacirlerin kısmı azamının menşei olan Hiroşima vilâyeti bu bapta pek manidar bir misal teşkil edebilir. Köylerde sadece sahil boyunda, daha yeni görünüşlü ve zengin yapılı ve çam potrelleri daha iyi parlıyan evlere esadüf olunur. Bunların ekserisi deniz aşırı yerlerde zengin olup tekrar vatanlarına dönen eski muhacirlerin evleridir.

Daha yukarıda vadi köylerinde bu kabil evlere nadiren tesadüf olunur. Göç arzusu sahillerden içeriye, iç memleketlere doğru zorlukla girmektedir. Daha Japonyada muhaceret denizle uzun bir komşuluk veya uzun bir temas neticesinde engin seyahatlara alışmış olanların katlandığı bir göçtür, ve bu karakterde olan yer değiştirme ise muhaceretin ancak birinci safhasına tekabül eden bir yer değiştirmedir. Hattâ Hiroşima'nın ilk muhacirleri Meiji devrinin başlangıcında engin denizlere yaptıkları bir seyahat neticesinde deniz aşırı yerlerde yerleşmiş olan balıkçılardır. Hicret için bir az sonra gemiye binen ziraatçılar da balıkçıların mensup olduğu aynı distrikt'den idiler. Bunlar ortada hiç bir talep yok iken kendi kendilerine hicrete kalkışanlar değil Havai adaları plântörlerinin talebi üzerine kontratla göçerazi olan sefil ziraatçılardı. Badehu resmî kumpanya ve acenteler, Amerika kanunları Amerika toprağını muhacir akrabalarından evvelce Ameikaya muhacir olup ta anavatana dönen ve tekrar oraya avdet etmek istiyenlerden maadasına kapadığı güne kadar (1908 senesine kadar) muhacir derc ve cemini üzerlerine aldılar. Velhasıl Japonyadaki muhaceret hareketlerini sathî ve pek az içten gelen bir göç olarak tavsif edebiliriz. Halbuki Hiroşima vilâyetleri, iktisadî şartların muhacerete en müsait olduğu yerlerdir: evvelâ buralarda toprak sahibi pek çoktur (kira ile toprağı tutandan daha serbest olan bu mutasarrıflar göçe daha müsait olan unsurlar demektir); saniyet bütün imparatorluk içinde en küçük toprak vasatısı bu vilâyete isabet eder. Bundan başka dahilî muhacerete en alışkın ahali buradadır. Böyle bir vilâyette bile göç -bu göç filvaki bütün Japonyada yapılan muhaceretlerin en kesifidir- Avrupa'daki muhaceret merkezlerinin tevhit ettiği muhaceret ile kabili mukayese değildir.

Hakikatte Japonyalı muhacir olmasını bilmez. Ve muhacir olmak istemez. Muhacir olmak suretile gittiği zaman Japonyalı köyü ile temasını o derece sıkı olarak muhafaza eder ki onun bu halinden yakın bir zamanda ana vatana döneceğini hissetmemek kabil değildir. Amerika plântasyonlarında hazırlanan para, ya muhacir veren köylerde hemen nazarı okşıyan ve bir az yukarıda bahsi geçen güzel evlerin yapılmasına yarar ve yahut ta, kendileri doğrudan doğruya işletecekleri güne kadar kiraya verecekleri toprak istirasına gider. Ani vatanını muhacir olarak terkeden Japonyalı vatanla olan bütün bağlarını muhafaza etmek ister. Hattâ daha iyisini yapar. Denizlerin ötesinde bile memleketinin havasını yaşamak ve yaşatmak arzu eder. Zayıf olan Japonya göçü, son günlere kadar ferdî kalan Çin muhacirlerinin aksine olarak daima ailevî olmuştur. Hattâ bu muhaceret ahvali adiyede tam gruplar halinde vakidir. Cenubî Amerikaya muhacir sevki için yapılan propaganda da, hükû-

met, gösterdiği sinema filimlerinde daimi plântasyonda sürülecek hayat ile Japonyadaki köyde sürülen hayat arasında mevcûd müşahadeyi tebarüz ettirmeğe gayret eder. Brezilyada kahve plântasyonlarındaki küçük muhacir evi üstünde daima Japon bayrağı dalgalanır. Ve yine filimde görüldüğüne göre muhacir olan familya daima köyündeki pirinçliğine, salkımlara ve çiçek açmış kiraz ağaçlarıyla çevrilmiş olan evine kavuşur.

Japonyalı, adalılığın kendisinde tevlit ettiği itiyatları bir İngilizden daha ziyade kıskanç bir ihtimamla muhafaza eder. Fakat İngiltere ticaret ve sergüzeştin daima hüsnü kabul gördüğü bir memleket idi; mazinin her buhranında Büyük Britanya ahalisi hicret etmekten kaçınmadı. Bilâkis Japonyalı toprağına bir kat daha bağlanmak için onun adalılık vaziyetinden istifade etti. Bu adalarda hiç bir göç an'anesi tekâmül ve inkişaf etmemiştir. Şimdi ada açıktır fakat bu sefer de Japonlar gitmek istememektedir. Üç dört vilâyetin kıyı kenarına münhasır, mazisiz, şevksiz ve mürettep olduğu yerlerin tahdit kanunlarıyla malûl Japon göçü ehemmiyetsiz bir göçtür. Bir hükûmet marşandizlerini, insanları deniz aşırı yerlere muhacir olmağa mecbur etmekten her halde daha kolay ihraç edebilir. Dışarının tesirine Japonyanın iki asır kadar kapanmış olması her halde Japonlarda derin izler bırakmış olsa gerekir. Muhacir olmak itiyadı öyle bir iki sene içinde edinilemez.

Demografi ilâç: doğumun kontrolü —. Nüfuslarının fazlasını ana topraklardan uzaklaştırmaktan aciz olan Japonlar acaba tezayüdü sun'î olarak tahdit etmeği akıllarına getirmiyorlar mı? Doğumun kontrolü meselesi resmen mevzuubahis edilmiştir. Aileye hürmetin dinî ve vatanî bir vazife gibi telâkki olunduğu böyle bir toprakta bu bile büyük bir şeydir. 1927 ağustosunda Başvekil Baron Tanaka, zahirî faydalarına rağmen doğumun tardidi cihetine gidilmesi politikası tatbik olunmamalıdır demişti. Fakat böyle bir meseleden bahsolunmakta ve fikir de yol almaktadır.

Heyeti umumiyesinde Japonya efkârı bu hal çaresine şüphesiz muhaliftir. 1926 sonbaharı esnasında Tokyo'nun büyük bir mecmuası, Taiyo, bu mesele hakkında Japonya erbabı harsi ve zınamdaranı nezdinde bir anket açmıştı: nüfus fazlasına malik bir memlekette doğumun kontrolü şayanı temenni midir? Doğumun kontrolü Japonyada şayanı temenni midir?

Alınan yüz cevap içinden birinciye gelen müsbet cevaplar ancak 12 ve ikinciye gelen müsbet cevaplar ise ancak 6 veya 7 idi: bunları, darülfünunlardaki iktisat profesörleri, Garp medeniyetinin dostu olan bir iki romancı, iki veya üç sendika mümessili göndermişti. Fakat kendilerine anket gönderilenlerin kısmı azamı bilâ tereddüt

menfi cevap göndermişlerdir. Siyasî adamlar, iş adamları, bilhassa zabıtlar pek şiddetli cevaplar göndermişlerdir. Kısmi azamî millî kuvvet namına şöylece cevap vermişlerdir: «Doğumu tahdite uğratmak vatan mefhumu duygusunu azaltmaktır» veya «Japon milleti dünyanın üçüncü milletidir; bu mevkîi ahalisinin hayatîyet kabiliyetine medyundur» veya «Japonya ahalisi 100 milyonu bulmalıdır». Bazı cevaplarda bu işte bilhassa ecnebi nüfuzu parmağı ihbar olunmaktadır. Bir meb'us cevabında «Sadece Amerika veya Rusya casusları doğumun kontrolünü tavsiye edebilirler» diyor. Bir diğeri de «Bilhassa Fransayı taklit etmiyelim, kuvvetimizi el dokunulmamış bir halde muhafaza edelim» mütaleasındadır. Cevaplarda dinî deliller de ihmal olunmamıştır: bir Buda rahibi tevellüdü kontrol etmek günah işlemektir, zira ecdat kendilerinden inen kesir nesillerden rahmet ve gufran istemek hakkına maliktir» diyor.

Binaenaleyh Japonyalı marazı ilâca tercih etmektedir. Japonyalılar nüfus fazlalığından şikâyetçi, ve fakat nüfuslarının miktarile müftehirdirler. Birinin arz ettiği tehlikeleri görmekte fakat diğeri- nin de şanlı gururunu ilân etmektedirler.

İktisadî ilâç: sanayileşme —. Şayet nüfus tezayüdü ağırlaştırılmaz ise hiç olmazsa Japon istihsalini sür'atle arttırmak lâzımdır. Çalışma membaları bu suretle genişliyecek ve mücadele çareleri çoğaltacaktır. Millî izzeti nefis için işte memnuniyet verici bir hal çaresi.

İki üç senedenberi Japonya sanayileşmesi nüfus fazlası için en moda olan bir ilâçtır. 1927 de zahire tedariki ve nüfus fazlalığı buhranına çare aramak için bir komisyon teşkil olunmuştu: bu komisyonun ilk içtimai münasebetile Başvekil Baron Tanaka «Milleti sanayileştirelim» dedi.

Halbuki vazife müşküldür. Japon zimamdararı evvelâ büyük sanayi ittisinin, çalışan köylü sınıfına pek mühim mahreçler temin edebileceği fikrini kabul eder gibi göründüler. Fakat bu kanaat zayıf bir kanaattır. İmpartorluğun iktisadî inkişafı en çabuk seyrini iktisap ettiği zamanda bile kol talebi aynı suret ve reviş ile artmıyordu. Misilsiz bir taâli devri olan 1913-1921 devrinde makine ile çalışan amelelerin miktarı 650,000 artmıştı: fakat aynı zamanda fabrikalarda el tezgâhlarla çalışan amelelerin miktarı da (300,000) kadar azalmıştı (1). Her halde, Japonyada sanayi kol meselesinin normal bir

(1) Uyehare. The industrie and trade of Japan. Sahife 23. Fabrikalarda çalışan amelenin miktarı: 1913 te 1,023,000, 1924 te 737,000. Bu rakamlar el tezgâhlarla evlerinde çalışanların miktarını ihtiva etmemektedir. Makineciliğin inkişafı bunları da işsiz bırakabilir.

tekâmül yolu ile hallâne müsait olabilecek derecede mühim bir rol oynamamaktadır. Bu rol hâlâ mütevazıdır.

Fakat sanayi, nüfus fazlalığından mütevellit marazlara başka bir suretle ilâç olabilir; sanayi, ihracat nisbetini islâh ve ithalâtını azaltarak ecnebi memleketlerinden yiyecek satın almanın ticaret müvazenesi üzerine yaptığı muzır tesiri tahfif edebilir. Mikado imparaorluğu, pirince mukabil Asyaya mamul maddelerini satabilir. Filhakika bu ilâç ancak uzun zamanlardan sonra tesirini gösterir nevinden bir ilâçtır. Japonyanın Avrupa ve Amerikadaki rakipleri üzerine endişebahş handikapları vardır; filvaki bu handikaplar büyük muharebe esnasında telâfi edilmişti, fakat sulh avdet edince tekrar görünmeğe başladılar. Ancak sanayie mahsus iptidai maddelerde hissölunan fıkdan, maden kömürünün ve bilhassa demirin gayrikâfilîği bu maddelerin büyük fedakârlıklarla dışarıdan ithalini zarurî kılıyordu (1). Fakat bilhassa Japon âmelesi Garp âmesinin pratiğine malik olamamıştır. Sanayi buhranlarının, kolun istikrarsızlığına yardım ettiğini gördük; fakat çalışacak kollardaki istikrarsızlık ta sanayiın tekâmülüne engel teşkil etmektedir. Japonyanın marşelerinin çoğalmasına, Hindistan ve Çin gitgide artan ve büyüyen bi iştira kabiliyeti irae etmesine rağmen, Japonyadaki dahilî şartlar sanayiın seri bir surette ittisamı güçleştiren şartlar mahiyetindedir. Daha ahalsinin kısmı azamı köylü olan bu topraklarda zaten seri bir sanayileşmek pek âni olan iktisadî ihtilâllerin sebebiyet verdikleri bütün intizamsızlık ve iğtişaşları doğurur. Bu sanayileşme ağırda olursa lüzumundan fazla nüfuslu kırlara ve köylere muhtaç oldukları teselliye varkında bahşedemez olur.

İktisadî ilâç: ziraatin tekâmülü —. Ahalsinin kısmı azamı köylü olan bir yer için acaba hakikî ilâç yine ziraat değil midir? Acaba Japon toprakları şimdi verebileceklerinin azamîsini verebiliyorlar mı? Yiyecek ithalâtını azaltmak, kısmı azamı köylü olan Japonyalıların yaşayış seviyelerini yükseltmek için toprağın verimini arttırmak ve mezru sahaları çoğaltmak acaba mümkün değil midir? Meiji ihtilâlindenberi Ja-

(1) Japon maden kömürü ocaklarının istihsalâtı büyük harbin ferdasına kadar millî sanayi ihtiyaçlarına kâfi geliyordu. 1922, 1923, 1924 seneleri için bu istihsalât gayri kâfi olmağa başlamıştır.

	İstihsalât	İthalât	Ihracat
1922	27 702	1 187	1 704
1923	28 949	1 652	1 674
1924	30 111	1 978	1 714
1925	31 459	1 741	2 695
1926	31 427	2 012	2 590

ponya topraklarının randımanı gördüğünüz vechüzere boyuna yükselmiştir. Ve şüphesiz pirinçliklerden, bugün yetiştirdiklerinden daha fazla pirinç istemek güç olacaktır. Maamafih arakaik pirinçlikte varılacak daha büyük terakkiler vardır. Japonya ziraat nezareti büyük harpten hemen sonra randımanı tevsi için bir çok projeler tasarlamıştı; nezaretin tahminlerine göre bu randıman beşte bir nisbetinde çoğaltılabildi. (1,89 dan 2,3 veya 2,4 e). Bunu temin için daha fennî usullere müracaat etmek, tohumları daha iyi seçmek (seleksiyon), devrî ziraati teşvik etmek, pirinçliğin fideliklerini ıslah etmek lâzımdır. Bilhassa azotlu gübreler yerine nebatî gübreler istimalini daha ziyade taammüm ettirmek lâzımdır. Zira azotlu gübrelerin çok miktarda ithali ticaret müvazenesini sarsmaktadır. (Bugünkü Japonya gübrelerinin yüzde sekseni azotludur.)

Fakat hakikî terakki ziraati mütekâsif ziraat haline sokmaktan ziyade ona mahsus sahayı genişletmeğe muvaffak olmaktadır. Bunun için de bazılarının kemali hararetle ileri sürdükleri gibi denizden yer kazanmak ve Tokyo koyunun yarısını kurtarmak ve Japonya'yı yeni bir Hollânda yapmak (bu gaye için 100 milyon yenlik bir sermaye ile bir şirket, Yasuda ve Asano şirketi kurulmuştur.) gibi hem pahalı hem de hayalî şeyler arkasından koşmağa lüzum yoktur; evvelâ iç memleketin boş duran bütün topraklarını kullanmak daha hayırlıdır.

Japonyalılar nihayet bu hakikati anladılar. Harbin hemen ferdasında boş araziye kazanmak için meclisten bir kanun (Wild Reclamation Act) geçirdiler. Bu kanun 10 sene içinde 250,000 hektarlık yeni arazinin mezru bir hale getirilmesini âmir idi. Bu kanunu hazırlayan istatistikçilere göre ziraata daha 200,000 ve pirinçliklere de 100,000 hektar toprak kazandırılabilirdi. Şimdilik asıl garip olanı mezru arazi üzerinde en büyük nüfus kesafetine malik olan Japonyanın, teşekküllemiş bütün devletler içinde en az mezru toprağa malik olmasıdır. Japonya mesahai sathiyesinin sadece yüzde 15,7 si mezrudur. Halbuki sınaî ihtilâllere ve çayırlıkların çokluğuna rağmen İngilterede bu nisbet yüzde 25 dir.

İngiltere ziraat sahalarından maada çayırlıklara da maliktir. Halbuki Japonya bunlardan istifadeyi bile hatırına getirmez. Japonyada hayvan yetiştirmeğe fevkalâde müsait bir iç memleket, dağları boyunca çayırlıklı vâsi maileler vardır. Fakat Asyalı dağlarını kullanmağı bilmez. Japonyanın hayvan sürüsü pek az ehemmiyetlidir. Hemen hemen bütün mevcut hayvanlar cer hayvanlarıdır; kasaplık hayvan yoktur(1). Seneye, hakikî muson memleketlerinden daha iyi taksim

(1) 1925 senesinde Japonyada 1,459,000 bakariye, 1,237,000 at, 17,359 koyun vardı. Aynı sene zarfında kesilen hayvanların adedi 296,000 idi.

edilmiş olan mebzul yağmurları, daha mutedil muhiti ile Japonya iklimi hayvan yetiştirmeğe Hindistan ve Cenubî Çindeki iklim kadar bir engel teşkil etmediği gibi, Buda'cılıkta et yemesini yasak edecek kadar Japonyada kuvvetli değildir. Japonyanın köy ekonomisi dağlara doğru yayılmalıdır. İngilterede çayırların genişlemesi mezru toprakların aleyhine olmuştu. Japonyada bu ittisa daha bakir olan sahalarda vukua gelebilir.

Demek ki istihsali arttırmak için Garp tekniği Japonyanın şehirleri için olduğu kadar kırları için de zarurîdir. Bu teknik sayesinde ziraatin inkişafı ve şimdiye kadar işlenmemiş toprakların açılması veya çayırılığa tahvil edilmesi her ilâctan daha ziyade nüfus fazlalığının ıstıraplarını tahfif edebilir. Bu hal çaresi görünüşte sanayileşmekten daha az parlak, daha az alâyişsizdir, fakat daha müessir, daha emin ve bilhassa daha çabuk başarılmaya mümkün bir hal çaresidir.

NETICE

Nüfus fazlalığından mütevellit rahatsızlık, tâbir caiz ise kırıklık Japonyada günden güne acaba vehamet kesbedecek mi? Ve yahut bilâkis, şüphesiz tehlikeli, ve elli sene kadar geç tecelli etmiş olmasına rağmen Japonyanın pek âni olan iktisadî ihtilâline merbut ve bu ihtilâlin el'an mer'i olan izleri uzaklaştıkça şiddetini kaybedecek olan geçici bir buhran karşısındamıyız?

Bir artma buhranı karşısında bulunduğu fikri esassız değildir, memlekete girerken memleket muhitinde âdeta bir rahatsızlık yaratan Garp tesirleri o muhite tamamilen yerleştiği takdirde bilâkis girerken mucip olduğu rahatsızlığa bir ilâç teşkil edecektir.

Garp tekniği imparatorluğun zenginliklerini daha iyi istismar edebilir: şehirlerde amelenin ve makinenin randımanını ıslah etmek; bilhassa köylerde mezru toprakları arttırmak, dağ insan ve hayvan ile nüfuslandırmak. Hulâsa bir kelime ile ifade edelim, asıl mesele, araziden kâfi derecede istifade olunamamaklığı, bir nüfus fazlalığı sebebi olmaktan çıkarabilmektir.

Fakat bilhassa Garp medeniyeti tarafından yaratılan ihtiyaçlar şüphesiz, Japon kavminin harikulâde doğum kabiliyetini yavaşlatacaktır. Şüphesiz doğum artık son senelerdeki sür'at ile artmakta devam etmiyecektir. Japonyanın birinci yani iktisadî âni inkişaf ve hudsuz, nihayetsiz bait ihtimaller devresi artık sonuna gelmiş gibi görünmektedir. Fakat aynı zamanda daha yüksek bir yaşayış seviyesi zevki memlekete yayıldı. Arpa veya darı ile yaşayan köylü şimdi pirinç istemektedir. Köylünün çocukları şehirlinin giydikleri esbapları ve şehirdeki eğlenceleri arıyor. Bu isteyişe kavuşacak çareler, vasıtalar artık azalmış olabilir: fakat zengin olmak arzusu durmadan artmaktadır. Bir kaç seneye kadar doğumlar nisbetinin inmesi

ihtimal dahilindedir. On senedenberi evlenmeler azalmıştır. 1927 de doğumlar da aynı yolu tuttu (1). Japonlar doğumun kontrolünden her şeyin fevkinde endişe etmektedir: maamafih kendi arzularına rağmen veludiyetlerinin bir inhitatına maruz kalacaklardır.

Hiç bir suretle meselenin halli yakın değildir ve halli de belki bir takım karışıklıklara meydan verecektir. Bugün tehlike azalmaktan çok uzaktır. Daha ziyade büyütme ve bu hal Japonya'nın kendisi kadar komşularını da endişeye düşürmektedir.

Evvelâ haricî tehlike. Bu tehlike şüphesiz Japon ordularının başkalarının topraklarını doğrudan doğruya ve birdenbire istilâsı ve hattâ Japon muhacirleri selinin devamlı ve muslihane bir surette başka topraklara akması şekillerinde tecelli edecek değildir. Daha ziyade, nüfus fazlalığının mütemadiyen imparatorluğu iptidaiî madde-ler verecek yeni merkezler aramağa sevketmesinden, daha aynı derecede millî bir salâbet iktisap etmemiş olan komşuları aleyhine büyümek istemesinden, ve Pasifik te bu suretle daima husulü mümkün bir ihtilâf çıkabilmesinden korkulabilir.

Fakat dahilî tehlike daha yakındır; Japonya hükûmetinin kendisi için bir tehlike: Japonya adalarında içten içe bir hoşnutsuzluk hükümfermadır. Sözden filiyata çıkması beklenen emellerin muvafakiyetsizliğe uğraması, suya düşmesi veya sadece sefalet, bir ihtilâl doğurabilir. Köylerde çiftçiler ayaklanmakta ve toprak sahiplerine mukavemet ve bunları mağlûp etmekte ve bilmükabele bunlarda hükûmete kafa tutmakta ve fırsat buldukça da onu yenmektedirler. Şehirlerde iyi teşkilâtlanılmamış ve kat'î bir karar vermek kabiliyetinden mahrum amele sınıflarından ziyade daha kuvvetsiz ve fakat şimdiden kendilerini dinlettirebilen genç müneverler kımıldanmaktadır. Devletin temeli, cephesinden daha az sağlamdır. Nüfusun sri bir surette çoğalmasını Japonlar pek büyük bir kuvvet gibi telâkki etmektedirler, fakat hakikatte bu çoğalma o derece çok gayri memnunlar ve bilhassa küskünler meydana getirmiştir ki, hattâ maddî kuvvet noktai nazarından bile bu tezayüdün bir kuvvet unsuru olmaktan ziyade bir zaif unsuru olduğunu bir gün Japonların anlayıp anlamıyacağı cayı sualdir? (1).

E. Dennery

A. Macit

(1) İstatistik idaresinin raporlarına nazaran 1927 de ahalinin tabii artması, 1926 daki tabii artmadan 93,000 noksındı.

(1) Bu yazı Mösyö E. Dennery'nindir. Annales de géographie'nin 19 mart 1929 tarihli nüshasında (sahife 148 ilâ 168) çıkmıştır. Bugün Mösyö Dennery Milletler Cemiyetinin Mançuriye gönderdiği tahkikat heyetinde iktisadî müşavirdir.